

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

01.06.2020թ.
ք. Երևան

գործ թիվ ԵԴ/0354/11/20

ՈՐՈՇՈՒՄ

Թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործով
ընդդատության վեճը լուծելու մասին

1. Գործի դատավարական նախապատմությունը և ընդդատության հարցի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանքները.

2019 թվականի հուլիսի 26-ին նյութեր նախապատրաստելու և հետագա ընթացքը լուծելու նպատակով՝ Կոտայքի մարզի դատախազությունից ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժին է ուղարկվել ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի ղեկավարի գրությունը՝ հողերի օգտագործան և պահպանման թիվ 12 ակտով և թիվ 06-13-12 որոշմամբ «Մուլտի գրուպ Կոնցեռն» ՍՊ ընկերության կողմից իրականացվող բազմաբնակարան շենքի շինարարության ընթացքում թույլ տրված խախտումների դեպքի մասին:

ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի ավագ տեսուչ Ա.Շահնազարյանի՝ 2019 թվականի օգոստոսի 5-ին որոշմամբ դեպքի առթիվ նախապատրաստված նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժվել է՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի հիմքով:

2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ին ՀՀ գլխավոր դատախազը որոշում է կայացրել ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի ավագ տեսուչ Ա.Շահնազարյանի որոշմամբ դեպքի առթիվ նախապատրաստված նյութերով քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին՝ նույն թվականի օգոստոսի 5-ի վերոգրյալ որոշումը վերացնելու և ՀՀ քրեական օրենսգրքի 315²-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշներով թիվ 61207719 քրեական գործը հարուցելու մասին:

Վերը նշված քրեական գործով նախաքննություն կատարելու նպատակով քրեական գործն ուղարկվել է ՀՀ քննչական կոմիտեի Կոտայքի մարզային քննչական վարչություն:

Նախաքննության մարմնի՝ 2020 թվականի մարտի 2-ի որոշմամբ Վահագն Ժիրայրի Գևորգյանը ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 315²-րդ հոդվածով:

2020 թվականի ապրիլի 2-ին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան է մուտքագրվել մեղադրյալ Վ. Գևորգյանի պաշտպաններ Վ. Բադալյանի և Մ. Հակոբյանի բողոքը, որով վերջիններս խնդրել են որոշում կայացնել իրենց պաշտպանյալի իրավունքների խախտումները վերացնելու՝ վարույթն իրականացնող մարմնի պարտականությունը սահմանելու մասին:

2020 թվականի հոկտեմբերի 15-ին բողոքի վերաբերյալ թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործը մակագրվել է դատավոր Վ. Գրիգորյանին:

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը (դատավոր՝ Վ. Գրիգորյան), ուսումնասիրելով բողոքը, դրան կից ներկայացված նյութերը և առաջնորդվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 21-րդ, 44-րդ, 49-րդ, 290-րդ հոդվածների կանոններով, ինչպես նաև վկայակոչելով Եվրոպայի Խորհրդի Նախարարների Կոմիտեի «Դատավորների անկախության, արդյունավետության և պատասխանատվության մասին» թիվ 12 հանձնարարականի համապատասխան դրույթները, 06.04.2020 թվականին որոշում է կայացրել թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործն ըստ ընդդատության Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու վերաբերյալ:

Որոշման մեջ մասնավորապես նշվել է.

«(...) [Դ]ատարանը գտնում է, որ սույն դեպքում թեպետ վիճարկվում է ՀՀ գլխավոր դատախազի որոշումը, սակայն վերջինս գործել է ոչ թե որպես վարույթ իրականացնող պաշտոնատար անձ, այլ որպես Կոտայքի մարզում գտնվող վարույթ իրականացնող մարմնի վերադաս, իսկ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ բողոքը կարող է ներկայացվել վարույթն իրականացնող մարմնի գտնվելու վայրի դատարան:

Այլ կերպ. դատարանը գտնում է, որ դատախազական հսկողություն իրականացնելու շրջանակներում ի պաշտոնե գործող դատախազի գործունեություն իրականացնելու վայրը

ինքնին չի կարող պայմանավորել մինչդեռ ատական վարույթի շրջանակներում ներկայացվող բողոքի քննության տարածքային ընդդատությունը:

Հաշվի առնելով այն, որ թիվ 61207719 քրեական գործով նախաքննությունը իրականացվում է ՀՀ ՔԿ Կոտայքի մարզային վարչությունում, բողոքաբերի կողմից ըստ վիճարկվող որոշումը կայացվել է նշված վարույթի շրջանակներում, հետևաբար դատարանը գտնում է, որ նշված բողոքն ըստ ընդդատության պետք է ուղարկել Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան: (...):»:

Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը (դատավոր՝ Գ. Շահբազյան), ուսումնասիրելով բողոքի նյութերը, հղում կատարելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 24-րդ, 41-րդ, 44-րդ, 49-րդ, 290-րդ, 292-րդ և 298-րդ հոդվածներին, ինչպես նաև մեջբերելով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ Սամվել Ղազարյանի գործով 2018 թվականի մարտի 20-ի թիվ ԵԿԴ/0018/11/17 որոշման իրավական դիրքորոշումները, 22.04.2020 թվականին որոշում է կայացրել թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործն ըստ ընդդատության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու վերաբերյալ:

Որոշմամբ, ի թիվս այլնի, նշվել է հետևյալը.

«(...) Դատարանն արձանագրում է, որ ըստ բողոքաբերների՝ քրեական գործ հարուցելը մերժելու մասին որոշումը վերացնելու և քրեական գործ հարուցելու մասին ՀՀ գլխավոր դատախազ Ա. Դավթյանի՝ 2019 թվականի որոշմամբ տեղի է ունեցել Վ.Գևորգյանի իրավունքների խախտում, քանի որ բացակայել է քրեական գործ հարուցելու առիթը: Բացի այդ, բողոքաբերները նշել են, որ ՀՀ գլխավոր դատախազի որոշման մեջ տրված ձևակերպումներից հետևում է, որ քրեական գործը հարուցվել է, ոչ թե փաստի առթիվ այլ՝ անձի (Վ. Գևորգյանի) նկատմամբ, որի հետևանքով խախտվել են օրինականության սկզբունքը և անձի պաշտպանության իրավունքը:

Նկատի ունենալով, որ Վ. Գևորգյանի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտող որոշումը կայացվել է ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից և պաշտպանության կողմը վիճարկում է ՀՀ գլխավոր դատախազի այդ որոշմամբ Վ. Գևորգյանի իրավունքների ենթադրյալ խախտման հարցը, հետևաբար՝ որպես վարույթն իրականացնող մարմնի գտնվելու վայր պետք է դիտարկել Երևան քաղաքի դատական տարածքը, քանի որ ՀՀ գլխավոր դատախազի աշխատանքային վայրը գտնվում է Երևան քաղաքում (...):»:

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը (դատավոր՝ Վ. Գրիգորյան) (այսուհետ՝ Դատարան) 13.05.2020 թվականին որոշում է կայացրել ընդդատության վերաբերյալ ծագած վեճը լուծելու նպատակով գործը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին:

Դատարանը, վկայակոչելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 24-րդ, 44-րդ, 51-րդ հոդվածները և վերլուծելով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ Գևորգ Հարությունյանի գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10, Սամվել Ղազարյանի գործով 2018 թվականի մարտի 20-ի թիվ ԵԿԴ/0018/11/17 որոշումներով արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, որոշման մեջ մասնավորապես նշել է.

«(...) Սույն դեպքում քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը կայացրել է ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի հետաքննության բաժանմունքի տեսուչը, ենթադրյալ խախտումների վերաբերյալ գրությունը նշված բաժին ուղարկվել է Կոտայքի մարզի դատախազությունից:

Այսինքն՝ դիմողի իրավունքներին և օրինական շահերին առնչվող գործողությունները սկսվել և որոշում է կայացվել Կոտայքի մարզում, իսկ ՀՀ գլխավոր դատախազը ոչ թե հանցագործության մասին քննարկման արդյունքում է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 181-րդ հոդվածով սահմանված որոշումներից մեկը կայացրել, այլ ստուգել է ՀՀ քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի ղեկավարի գրությամբ հայտնված դեպքի առթիվ նախապատրաստված նյութերով քրեական գործը հարուցելը մերժելու մասին ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի հետաքննության բաժանմունքի ավագ տեսուչ Ա.Շահնազարյանի՝ 2019 թվականի օգոստոսի 5-ի որոշման օրինականությունը և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 21-րդ հոդվածով, 53-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝ դատախազական վերահսկողության շրջանակներում՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ին կայացրել է որոշում:

Այսինքն՝ սույն դեպքում վիճարկվող որոշումը կայացվել է ոչ թե ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 53-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված՝ իր նախաձեռնությամբ քրեական գործ հարուցելու դատախազի իրավասությունից ելնելով, այլ քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը վերացնելու լիազորությունից ելնելով:

Հարկ է նկատել, որ ՀՀ գլխավոր դատախազը ՀՀ-ում գործող բոլոր հետաքննությունների և նախաքննությունների նկատմամբ իրականացնում է դատավարական ղեկավարում, որոնց շրջանակներում կարող է կայացնել որոշումներ, տալ հանձնարարություններ, ինչի արդյունքում էլ կարող են շոշափվել որոշ անձանց իրավունքներ և այդ վարույթների շրջանակներում դատավարական ղեկավարում իրականացնելիս նրա կողմից կայացվող որոշումների կամ տրված հանձնարարությունների վերաբերյալ մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության շրջանակներում ներկայացված բողոքներն ինքնին չեն կարող դիտարկվել որպես Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության դատարանի ընդդատյա գործեր՝ զուտ այն մեկնաբանմամբ, որ ՀՀ գլխավոր դատախազի աշխատանքային վայրը գտնվում է Երևան քաղաքում:

Հետևաբար հաշվի առնելով այն, որ քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը կայացրել է ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի հետաքննության բաժանմունքի տեսուչը, ենթադրյալ խախտումների վերաբերյալ գրությունը նշված բաժին ուղարկվել է Կոտայքի մարզի դատախազությունից, թիվ 61207719 քրեական գործով նախաքննությունը իրականացվում է ՀՀ ՔԿ Կոտայքի մարզային վարչությունում, բողոքաբերի կողմից վիճարկվող որոշումը կայացվել է նշված վարույթի շրջանակներում՝ դատավարական ղեկավարում իրականացնելու լիազորությունից ելնելով, հետևաբար դատարանը գտնում է, որ նշված բողոքն ընդդատյա չէ Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության դատարանին:(...)»:

Դատարանը, ամփոփելով վերոշարադրյալը, գտել է, որ սույն գործով երկու ընդհանուր իրավասության դատարանների միջև առկա է ընդդատության մասին վեճ, որի լուծումը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի ուժով վերապահված է ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

Թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործի նյութերը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2020 թվականի մայիսի 18-ին:

2. Կիրառելի իրավական նորմերը, պարճառաբանությունները և եզրահանգումը.

ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:

«Քրեական դատավարության օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ Օրենսգիրք) 24-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ ոչ ոքի չի կարելի գրկել իր գործն այն դատարանում և այն դատավորի կողմից քննելու իրավունքից, որոնց ընդդատությանն այն վերապահված է օրենքով:

Օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի համաձայն՝ առաջին ատյանի դատարանները քննում են բոլոր քրեական գործերը (...):

Օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝ առաջին ատյանի դատարանին ընդդատյա են այն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը, որոնք կատարվել են համապատասխան առաջին ատյանի դատարանի դատական տարածքում:

Տևող հանցագործությունը համարվում է կատարված այն տարածքում, որտեղ այն ավարտվել է: Շարունակվող հանցագործությունը համարվում է կատարված այն տարածքում, որտեղ կատարվել է քրեական օրենսգրքով չթույլատրված վերջին արարքը:

Օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը, պարզելով, որ ստացված գործն ընդդատյա չէ իրեն, այն ուղարկում է ըստ ընդդատության:

Օրենսգրքի 292-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ քրեական գործն իր վարույթ ընդունած դատավորը հետազոտում է գործի նյութերը և քրեական գործը վարույթ ընդունելու պահից 15 օրվա ընթացքում կայացնում հետևյալ որոշումներից մեկը՝ (...) գործն ըստ ընդդատության ուղարկելու մասին (...):

Օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ առաջին ատյանի դատարանների միջև ընդդատության մասին վեճերը լուծում է Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի նախագահը:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն «օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան» հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է, որ. «Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կողիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ:»

(Տես Եվրոպական դատարանի Gorgiladze v. Georgia գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգապ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ):

Միևնույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ. «Ներպետական դատական ատյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա» *(Տես Եվրոպական դատարանի Walchli v France գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգապ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ):*

Անդրադառնալով արդար դատաքննության բաղադրատարրը համարվող՝ «օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարանի» չափանիշներին՝ Եվրոպական դատարանը՝

-սահմանել է, որ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ տրիբունալը ցանկացած դեպքում պետք է լինի «օրենքի հիման վրա ստեղծված»: Տվյալ արտահայտությունն արտացոլում է օրենքի գերակայության սկզբունքը, որը ներհատուկ է Կոնվենցիայով և դրա Արձանագրություններով սահմանված պաշտպանության համակարգին (Jorgic-ն ընդդեմ Գերմանիայի , § 64, Richert-ն ընդդեմ Լեհաստանի , § 41): Անկասկած, օրենքի հիման վրա չստեղծված մարմինը զուրկ կլինի ժողովրդավարական հասարակությունում անհատական բողոքներ քննելու համար պահանջվող լեգիտիմությունից (Lavents-ն ընդդեմ Լատվիայի , § 114, Gorgi ladze-ն ընդդեմ Վրաստանի, § 67, Kontalexis-ն ընդդեմ Հունաստանի , § 38):

-ամրագրել է, որ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի իմաստով «օրենք» հասկացությունը ներառում է, մասնավորապես, դատական մարմինների ստեղծումը և դրանց իրավասությունը կարգավորող օրենսդրությունը (Lavents-ն ընդդեմ Լատվիայի, § 114, Richert-ն ընդդեմ Լեհաստանի, § 41, Jorgic-ն ընդդեմ Գերմանիայի, § 64), ինչպես նաև ներպետական օրենսդրության ցանկացած այլ դրույթ, որի խախտման դեպքում մեկ կամ մի քանի դատավորների մասնակցությունը գործի քննությանը կհակասեր օրենքին (Pandjigidze-ն և այլք ընդդեմ Վրաստանի, § 104, Gorgiladze-ն ընդդեմ Վրաստանի, § 68): «Օրենքի հիման վրա ստեղծված» արտահայտությունը ներառում է ոչ միայն տրիբունալի գոյության իրավական հիմքը, այլև տրիբունալի կողմից դրա գործունեությունը կարգավորող նորմերը պահպանելը (նույն տեղում) և տրիբունալի կազմը յուրաքանչյուր գործով (Posokhov-ն ընդդեմ Ռուսաստանի, § 39, Fatullayev-ն ընդդեմ Ադրբեջանի, § 144, Kontalexis-ն ընդդեմ Հունաստանի, § 42):

-արձանագրել է, որ համապատասխանաբար, եթե ներպետական օրենսդրական դրույթներին համապատասխան՝ ամբաստանյալի գործն ընդդատյա չէ տվյալ տրիբունալին, ապա 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի իմաստով այդպիսի տրիբունալը չի համարվում «օրենքի հիման վրա ստեղծված» (Richert-ն ընդդեմ Լեհաստանի , § 41, Jorgic-ն ընդդեմ Գերմանիայի, § 64): *(Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի վերաբերյալ ուղեցույց, Արդար դատաքննության իրավունք (քրեաիրավական հայեցակետ), կետեր 46-48):*

Սահմանադրական դատարանը դատական մատչելիության իրավունքի կապակցությամբ նշել է, որ. «Ընթացակարգային որևէ առանձնահատկություն չի կարող մեկնաբանվել որպես Սահմանադրությամբ երաշխավորված դատարանի մատչելիության իրավունքի սահմանափակման հիմնավորում:» *(Տե՛ս ՀՀ սահմանադրական դատարանի 2016 թվականի մարտի 10-ի թիվ ՍԴՈ-1257 որոշումը, 7-րդ կետ):*

2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշմամբ անդրադառնալով քրեական գործերի պատշաճ ընդդատության հարցերին՝ Վճռաբեկ դատարանն իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ. «(...) Գործերի պատշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (19-րդ հոդված), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված):

Ավելին, Եվրոպայի Խորհրդի Նախարարների Կոմիտեի «Դատավորների անկախության, արդյունավետության և պատասխանատվության մասին» թիվ (2010) 12 Հանձնարարականում (հաստատվել է 2010թ. նոյեմբերի 17-ին) ևս ընդգծվում է, որ դատարանում գործերի բաշխումը պետք է կատարվի օբյեկտիվ, նախապես սահմանված չափանիշի հիման վրա՝ երաշխավորելու համար անկախ և անկողմնակալ դատավոր ունենալու իրավունքը: Այդ գործընթացի նկատմամբ կողմերը կամ գործով շահագրգռված

այլ անձինք ներգործություն ունենալ չեն կարող (տե՛ս նշված Հանձնարարականի 24-րդ կետը):

«Քրեական դատավարության օրենսգիրքը, կենսագործելով պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական արժեքը, սահմանում է, որ «Ոչ ոք չի կարող գրկվել իր գործն այն դատարանում և այն դատավորի կողմից քննելու իրավունքից, որոնց ընդդատությանն այն վերապահված է օրենքով» (24-րդ հոդված, 5-րդ մաս):

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախատրամադրվածություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայակայությունը բացառված են եղել: Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (...):»

Անդրադառնալով մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության շրջանակներում դատարան ներկայացվող բողոքների ընդդատության առանձնահատկություններին՝ «... վճռաբեկ դատարանը Սամվել Ղազարյանի գործով արձանագրել է հետևյալը. «(...) [Մ]ինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության շրջանակներում բողոք ներկայացնելիս համապատասխան իրավասու դատարանը որոշելու հարցում պետք է ելակետ ընդունվի ոչ թե հսկողություն իրականացնող դատախազի, այլ դիմողի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտող որոշում կայացրած մարմնի գտնվելու վայրը: Այլ կերպ՝ «վարույթն իրականացնող մարմնի գտնվելու վայր» պետք է դիտարկվի այն դատական տարածքը, որտեղ գտնվում է դիմողի իրավունքներին և օրինական շահերին առնչվող, համապատասխան որոշում կայացրած կամ գործողություն կատարած մարմինը(...):» (Տե՛ս «Վճռաբեկ դատարանի Սամվել Ղազարյանի գործով 2018 թվականի մարտի 20-ի թիվ ԵԿԴ/0018/11/17 որոշման 21-րդ կետը):

Վերոգրյալ իրավական դիրքորոշումներն ուղղակիորեն առնչվում են նաև քրեական գործերի ընդդատության ինստիտուտին, որի վերաբերյալ կարգավորումները սահմանված են Օրենսգրքի 6-րդ գլխում:

Մասնավորապես, Օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ քրեական գործերի ընդդատության ընդհանուր կանոնն այն է, որ առաջին ատյանի դատարանին ընդդատյա են այն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը, որոնք կատարվել են տվյալ առաջին ատյանի դատարանի դատական տարածքում:

ՀՀ Սահմանադրության 176-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատախազությունը միասնական համակարգ է, որը ղեկավարում է գլխավոր դատախազը:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի ուժով դատախազությունն օժտված է նաև քրեական գործ հարուցելու իրավասությամբ:

«Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին մասի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության դատախազությունը միասնական համակարգ է, որը ղեկավարում է Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր դատախազը:

Նույն օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ ՀՀ Սահմանադրության 176-րդ հոդվածի 2-րդ մասին համապատասխան՝ դատախազությունն օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով, ի թիվս այլնի, օժտված է քրեական հետապնդում հարուցելու լիազորությամբ:

Սույն գործի փաստական հանգամանքների ուսումնասիրությունից հետևում է, որ ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի ավագ տեսուչ Ա.Շահնազարյանի կողմից որոշում է կայացվել նախապատրաստված նյութերով քրեական գործի հարուցումը՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի հիմքով մերժելու մասին, որը ՀՀ գլխավոր դատախազի՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ի որոշմամբ վերացվել է և ՀՀ քրեական օրենսգրքի 315²-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործության հատկանիշներով հարուցվել է քրեական գործ:

Այսինքն՝ ի տարբերություն քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին՝ ՀՀ ոստիկանության Կոտայքի մարզային վարչության Կոտայքի բաժնի ավագ տեսուչ Ա.Շահնազարյանի կողմից՝ 2019 թվականի օգոստոսի 5-ին կայացված որոշման, ՀՀ գլխավոր դատախազի՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ի՝ քրեական գործ հարուցելու մասին որոշումը հանդիսացել է դիմողի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտող որոշում, որն էլ բողոքաբերների կողմից դարձել է վիճարկման առարկա:

Այսինքն՝ կարելի է արձանագրել, որ ՀՀ գլխավոր դատախազի՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ի որոշումը՝ որպես դիմողի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտող, բողոքաբերների պնդմամբ՝ դիմողի իրավունքների

ենթադրյալ խախտմանը հանգեցրած որոշում, կայացվել է Երևան քաղաքում, ընդ որում, պետք է փաստել, որ ամենևին կանխորոշիչ չի կարող համարվել այն հանգամանքը, որ հարուցված գործը կայացվել է դատախազական վերահսկողության արդյունքում, քանզի սույն դեպքում դատախազությունն իրացրել է ՀՀ Սահմանադրության և օրենքով նախատեսված լիազորությունները և բնավ էական չէ այն, որ ենթադրյալ խախտումների վերաբերյալ գրությունը նշված բաժին ուղարկվել է Կոտայքի մարզի դատախազությունից:

Դատարանի այն դիրքորոշման վերաբերյալ, թե ՀՀ գլխավոր դատախազը Հայաստանի Հանրապետությունում ընթացող բոլոր հետաքննությունների և նախաքննությունների նկատմամբ իրականացնում է դատավարական ղեկավարում, որոնց շրջանակներում կարող է կայացնել այնպիսի որոշումներ կամ տալ այնպիսի հանձնարարություններ, որոնց արդյունքում էլ կարող են շոշափվել որոշ անձանց իրավունքներ և դրանց վերաբերյալ մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության սահմաններում ներկայացված բողոքներն ինքնին չեն կարող դիտարկվել որպես Երևան քաղաքի ընդհանուր իրավասության դատարանի ընդդատյա գործեր՝ զուտ այն մեկնաբանմամբ, որ ՀՀ գլխավոր դատախազի աշխատանքային վայրը գտնվում է Երևան քաղաքում, հարկ է նշել, որ նման դեպքերում ելակետային է համարվում ոչ միայն կայացված որոշմամբ, տրված հանձնարարականով կամ որևէ գործողությամբ անձի իրավունքները որոշակիորեն շոշափելու հանգամանքը, այլև, ինչպես արդեն շեշտվեց վերևում, անձի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտելու հանգամանքը, ինչն էլ հենց ուղենիշային է դատական վերահսկողության առարկա հանդիսացող մինչդատական վարույթի ընթացքում դատարան ներկայացվող բողոքի տարածքային ընդդատությունը որոշելիս:

Այլ խոսքով, խնդրո առարկայի, այն է՝ մինչդատական վարույթի ընթացքում դատական վերահսկողության օբյեկտ հանդիսացող բողոքի ընդդատության հարցերի վերաբերյալ օրենսդրական կանոնակարգումների բացակայության պայմաններում, տվյալ բողոքն ընդդատյա է այն դատարանին, որի տարածքում տեղակայված է անձի իրավունքներին ու օրինական շահերին անմիջականորեն միջամտող որոշում կայացրած մարմինը:

Հետևաբար, հիմք ընդունելով վերոգրյալը և հաշվի առնելով սույն գործի փաստական հանգամանքների առանձնահատկությունները (այդ թվում՝ ըստ դիմողների՝ անձի նկատմամբ թույլ տրված ենթադրյալ խախտումների հանգեցրած, նրա իրավունքներն

անմիջականորեն շոշափող որոշում կայացնող մարմնի գտնվելու վայրը, ինչպես նաև այն, որ անձի նկատմամբ քրեական գործը հարուցվել է ՀՀ գլխավոր դատախազի՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի 30-ի որոշմամբ) և դրանց կապակցությամբ քրեադատավարական հստակ կանոնակարգումների բացակայությունը՝ գտնում եմ, որ թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալ իրավական և փաստական վերլուծությունները, և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 51-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

1. Թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

2. Սույն որոշումը և թիվ ԵԴ/0354/11/20 գործն ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

3. Որոշման օրինակն ուղարկել նաև Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան:

ԵՐՎԱՆԴ ԽՈՒՆԴԿԱՐՅԱՆ